

22
KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJOS
LITERATŪROS SKYRIAUS LEIDINYS

LAIKINASIS
LAUKO TARNYBOS
STATUTAS

KAUNAS

1919

213

Originale parašyta: Tvir-
tinu. Krašto Apsaugos mi-
nisteris Karininkas
Velykis.

1. Be ko negalima prieš nuveikti.

1. Kiekvienas kariškis, vykdydamas kovoje vyresnybės įsakymus, turi parodyti savo sumaningumą ir iniciatyvą. Lauko statusas duoda jam tik bendrus veikimo nurodymus.

2. Svarbiausioji kovoje kariuomenės dalis, tai pėstininkai. Jie ir ima ir apgina pozicijas. Jie gali kiekvienoje vietoje kovoti, kaip dieną taip ir naktį, kaip su tolimu, taip ir su artimu priešu. Jie lemia ir pačios kovos galą.

3. Pėstininkų jėgos turi būti branginamos ir kiek galint taupomos. Reikia stengtis į pozicijas eiti ir bėginiais bėgti priešui nematant. Atakuoti reikia tik, gerai priešą ugnimi nukankinus.

4. Pėstininkams išpuola sunkiausia kovos dalis. Bet priešininką nuveikti galima tik visoms kariuomenės dalims sutartinai veikiant.

5. Kad kovą laimėjus reikalinga taip pat didžiausia drausmė, didis dvasios pakėlimas ir griežtas kiekvieno kariškio pasiryžimas žūt būt priešą nuveikti.

6. Kovoje, didžiausiame pavojuje kiekvienas kariškis teatmena, kad jis kovoja mūsų sodžius, laukus, miestelius ir miestus, savo grįžimą ir šeimyną nuo priešų užpuolimų begindamas. Be

mūsų, kariškių, kraujo ir vargų Lietuva negali būti nepriklausoma, mūsų žmonės laisvūs. Mes, lietuviai, savo kraujo nepralieję, turėtume vėl svetimą jungą kelti ir vargti, kaip ligišiol vargę.

7. Galutinas laimėjimas priklauso ne nuo kariuomenės didumo, bet nuo jos dvasios, nuo jos geležinės drausmės ir ištvėrmės.

2. Kariuomenės valdymas.

8. Viršininką iš rikiuotės išmušus, vyriausias likusiųjų viršininkų, kol bus paskirtas naujas, eina viršininko pareigas.

9. Kelioms kariuomenės dalims susijungus, vyresnysis viršininkų lieka visų susijungusių dalių viršininku, nelaukdamas dargi paliepimo.

P a s t a b a. Vyresniuoju viršininku yra tas, kurio valdžioje didesnė dalis. Jei jų dalys lygios, tai tas yra vyresniuoju, kuris seniau tą vietą užima.

10. Viršininkas turi veikti griežtai Jo tvirta valia įkvepia ir kariuomenę tvirtai veikti. Viršininko svyravimas tuojau atsiliepia kariuomenės dvasioj ir veikime.

11. Viršininkas gavęs pavėlavusį įsakymą elgiasi pagal savo nuožiūros ir iniciatyvos.

3. Įsakymai.

12. Įsakymai turi būti trūmpi, aiškūs ir neprieštaraujanti sau.

13. Visų viršininkų įsakymai turi bendrą veikimo tikslą. Todėl tarp visų viršininkų turi būti be paliovos susižinojimas. Visi viršininkai privalo stengtis lig laikui pranešti savo pavaldiniams, kas ir kokiuo reikalu daroma ar bus daroma.

14. Įsakymuose ir paliepimuose turi būti aiškiai nurodoma: kas, ką ir kokiam reikalui

29
turi veikti. Kaip turi būti veikiama, paliekama
patiems įsakymų vykdytojams spręsti.

15. Mažesnioms dalims įsakoma raštu ar žo-
džiu; didelioms — tik raštu. Žodžiu įsakyti reikia
ramiu, bet griežtu, tvirtu balsu. Pavaldinys, gavęs
viršininko įsakymą žodžiu, turi jį čia pat atkar-
toti, kad parodytų ištikrųjų gerai jį suprato.

4. Pranešimai.

16. Visi viršininkai praneša savo viršininkams
apie priešą ir vietą, o taip pat apie savo kariuo-
menės veikimą ir vietą.

Pranešimai privalo būti gerai patikrinti ir ne-
pavėlavę

17. Įsakymai raštu yra labiau pageidaujami,
kaip žodžiu.

18. Būtinai pranešama:

a) apie priešą: kur ir kaip su juo susi-
durta, kur rasta jo pėstininkai, apie jo kariuo-
menės susibūrimus, ar rasta jis ten, kur buvo
manoma rasti, apie mušio pradžia, kokia jo ka-
riuomenė veikia priešais, šalimais ir t.t. apkritai
apie visus svarbesnius jo kariuomenėje atsitiki-
mus ir permainas.

b) apie savo kariuomenę — žygyje:
apie tai, kad prieita prie įsakyme nurodytos vie-
tos, apie apsinakvojimą, poilsį — apie vietą ir
kaip dalis sustatyta; kovoj — apie įsakymo įvyk-
dinimą ir kokių buvo kliūčių tą įsakymą vykdant.

c) Kovai pasibaigus: apie kovos išda-
vas (rezultatus), kokios priešo kariuomenės dalys
kovoj dalyvavo, kiek pas mus ginklų, patronų ir
t.t., kiek maždaug nustota žmonių savo ir priešo
kariuomenėj, kas manoma toliau veikti ir t.t. Šios
visos žinios įteikiamos tuojau kovai pasibaigus,
o jei kova ilgiau tęsiasi, tai sulig išgalės kuo-
dažniausia.

5. Susižinojimas.

19. Kariuomenės dalys be paliovos viena kitai praneša apie savo ir priešų veikimą, o taip pat ir apie užimamas vietas. Yra tai susižinojimas.

20. Būtinai reikia palaikyti be paliovos susižinojimą su savo viršininku ir su artimiausiomis dalimis.

21. Dalys, besitartindamos prie kitų dalių, arba jų veikimo srities, praneša joms apie tai. Ypač svarbu tai padaryti besitartinant prie jau kovojančios dalies, kad ji nepalaikytų mūsiškių už priešą.

22. Kad geriau susižinojimas eitų, kartais fronto gilumon ir platumon siunčiami žvalgų būreliai.

23. Žvalgų pareigos: žvalgyti, saugoti žygio judesius nuo pavojaus, susižinoti su artimiausiomis dalimis apžiūrėti vietas ir eiti kitus panašius darbus. Žvalgų siunčiama ne mažiau 2 žmonių.

24. Viršininkų pareiga prižiūrėti, kad susižinojimas nuolat eitų.

25. Įsakymams ir pranešimams nustatyta jokios bendros formos.

Jei pranešama apie priešą, tai aiškiai nurodoma: kur jis yra, kiek galint tikresnių žinių apie jo jėgas, iš ko jos susideda ir ką pats pranešėjas mano pirmiausiai veikti.

26. Visiems paliepiamams ir pranešimams lauke vartojami tam tikri lapai ir vokos (konvertai) (priedas Nr. 1).

27. Įsakymus duodant reikia:

a) pažymėti vietą, kur paliepimas arba pranešimas duodama.

b) pažymėti laiką, kada įsakymas arba pranešimas pasirašytas, o taip pat laiką, kada pranešimas išsiųstas, pažymint metus, mėnesį, dieną, valandą ir minutę, paminėjus, ar buvo tai dieną ar naktį, iš ryto, ar vakare.

25

c) nurodyti koku žemlapiu naudotasi, pranešimą darant.

d) žymėti dešinysis ar kairysis, visuomet į priešą pasisukus. Bet geriau žymėti pasaulio kraštus: iš šiaurės, iš vakarų ir t. t.

28. Įsakymai ir paliėpimai duodami per adjutantus, ŗiaip karininkus, per siunčiamuosius, telegrafą, telefoną, geliografą, įvairios rūšies signalizaciją ir per skrajojamą paštą.

29. Pranešimas turi būti žūt būt pristatytas. Pranešimo pasiuntinys atsakomybe lyginasi sargybiniui.

30. Tas, kuris siunčia pasiuntinį su pranešimu aiškiai jam nurodo kriptį, kuria jis privalo eiti.

31. Svarbūs pranešimai siunčiami per du ir net tris pasiuntinius.

32. Jei siunčiamojo rašto turinys nėra paslapiu, tai jį praneša pasiuntiniui, kad reikale ŗis galėtų raštą sunaikinti ir pranešti kam reikia žodžiu.

33. Neslaptūs pranešimai siunčiami atviruose konvertuose. Pakeliui jie duodama skaityti dalyų ir vorų viršininkams, o taip pat ir generalio ŗtabo karininkams, jei jie to pareikalautų.

Perskaitęs raštą, viršininkas pažymi tai ant paties rašto ar ant konvento.

34. Jei pranešimas nelabai skubotas, tai ant konvento pažymima x, jei labai skubotas, tai xx.

35. Jei pasiuntinys pakeliui suserġa, ar jį sužeidžia, tai jis praneša apie tai artimiausiam viršininkui. ŗis privalo susirġusiam duoti pagalbos, jo pranešimą gi toliau pasiųsti.

36. Jei skubotas pranešimas siunčiamas per telegrafą, tada pažymima žodžiu «skubiai». ŗis pranešimas eina ne eilėj.

37. Naudotis telefonu patogu tuo atžvilgiu, kad galima dalykas gerai aptarti.

Telefono dežuras užrašo gautą įsakymą ir tuoġau perskaito jį tam, kuris tą pranešimą davė.

25 01

38. Siunčiant pranešimą bevieliu telegrafu, geliografu ar signalizacija patikrinama, kas praneša. Tam reikalui nustatoma slapti žodžiai ar ženklai.

39. Kur nėra telefono ar telegrafo, arba naudojimas šiais prietaisais negali būti tikras, ten įtaisoma skrajojamas paštas arkliais ar šiaip technikos įtaisymais.

40. Skrajojamam paštui valdyti skiriamas viršininkas

41. Skrajojamojo pašto vietos statomos viena nuo kitos: arkliams 3 — 10 kilometrų (kilometras beveik versta), technikos gi įtaisymams nuo 6 varstų ir daugiau.

42. Kad skrajojamas paštas gerai veiktų, prie vietų, kur nors ant augštumos, statomi sargai. Jie išanksto praneša apie besiantinantį pašto pasiuntinį.

43. Pašto vietos viršininkas daro visa, kad tik pranešimą, kur reikiant pristačius, o taip pat žiūri, kad priešas pašto vietos staiga neužklyptų.

6. Sekimas ir žvalgimas.

44. Kiekvienas viršininkas, pats rūpinasi žinoti visa tai, kas reikalinga jo darbui, o taip pat ir kad apsaugoti savo kariuomenės dalį nuo pavojaus.

45. Žinias apie priešą ir vietas, surenkama per žvalgus.

46. Žvalgai ieško priešų, suseka jų jėgas, ištiria, kaip jos sustatytos ir ką jos veikia. Jie apžiūri vietas, ar jos tinka kovai, kokios jų ypatybės ir t. t.

47. Žinios susekamos: siunčiant sekimo dalis, žvalgant iš orlaivių, iš aukštų vietų, klausinėjant nelaisvius, priešų pabėgėlius, gyventojus, per šnipus ir užtiktas korespondencijas, iš po-

26
pierių, rastų pas užmuštuosius, apžiūrint įvairius rastus karo daiktus ir t. t.

48. Jei priešas labai toli, žvalgų pareigas eina raiteliai ir orlaiviai, jei priešas arčiau, tai tą darbą daro ir pėstininkai.

49. Prieš pat kovą, bekovoiant ir po kovos, fronto žvalgimo ir sekimo pareigas eina pėstininkai.

50. Kad priešą sekus, siunčiami žvalgų būreliai. Pėstininkų žvalgai ieško priešo, seka jį, o taip pat sužino ir apie visą kovos vietą. Žvalgai kovoja tik tada, kai jie tokiuo būdu gali geriau sužinoti priešo jėgas arba kai jiems gali padėti jų dalys.

51. Priešo ieškant reikalinga jis susekti, žiūrint kelių, gyvenamų vietų, klausinėjant gyventojų, gaudant korespondenciją ir t. t.

52. Jei priešas žygyje, tai tada reikia susekti, kokiais keliais jis eina, jo vorų sąstata ir jėga, kur ir per kokias vietas jis eina ir t. t.

53. Jei priešas poilsyje, reikia susekti jo jėgas, kaip tos jėgos sustatytos, kur jo sargyba ir t. t. Tam reikalui geriausia slapta į jo tarpą įsiskverbti arba per kovą įsibrukti.

54. Kovoiant su priešu reikalinga susekti jo fronto ilgį, linkmę; kokiomis jėgomis, kur ir kokias vietas pėstininkai yra užėmę; kaip įtaisytos apsiginimo ir kliūčių vietos; kokie įžymūs daiktai yra arčiau priešo sparnų; ar tuos daiktus priešas užėmė ar ne; kur ir kaip sustatyta jo artilerija; kur artilerijos žvalgimos punktai; kur ir kaip sustatyta atsarga (rezervai); kur slapta prieinamos vietos į frontą ir į sparnus ir t. t.

55. Kad sekimas gerai eitų, būtinai reikalinga nuolatinis susižinojimas su viršininku. Ypač svarbu, kad laiku pristatyti žinias. Suvėlavęs pranešimas nebeturi jokios reikšmės.

56. Pėstininkų dalys, kad priešą sekus, siunčia žvalgų būrelius ir partijas. Jie veikia skyrium arba iš vieno su savo dalimi.

2655
57. Žvalgų būreliai tirinėja nurodytų punktų linkmėn arba tam tikras vietas. Partijai pavedama iširti paskirtas frontas arba vieta priešo pusėn. Partija siunčia žvalgų būrelius. Kad geriau darbas eitų, kartais reikalinga viršininkui pasilikti su keliais žvalgais užpakalyje būrelių. Užpakalyj pasilikęs viršininkas geriau valdo visą sekimą.

58. Į būrelius ir partijas daugiausia skiriami žvalgai. Bet į būrelius gali būti skiriami ir šiaip pėstininkai, kokiam nors viršininkui vadovaujant.

59. Žvalgų būrelių ir partijų didumas prieguli nuo to, kas reikia sekti, ar toli paskirta eiti ir ar daug laukiama pranešimų. Reikia tečiau atminti, kad nedideli būreliai geriau savo tikslo pasiekia, kadangi jiems lengviau slaptai veikti.

60 Pėstininkų žvalgų būreliai ir partijos siunčiamos ne toliau pusės dienos žygio nuo savo kariuomenės.

61. Kad greičiau žinių gauti, pakeliui statomos žvalgų vietos arba siunčiamos motocikletės, dviračiai ir t. t.

7. Poilsis ir jo apsauga.

62. Kariuomenė poilsiui sustatoma:

1) laukuose žygio stovyklomis, 2) gyvenamose vietose butuose, kur žmonės ir arkliai sustatomi po stogais ir 3) pusiau stovyklomis, kur dalis žmonių ir arklių sustatoma į butus, kita gi dalis tarp butų ar šalia jų.

Stovyklomis kariuomenė stovi: a) arti priešo, b) jei gyvenamos vietos sveikatai pavojingos ir c) kai tinkamas oras lauke sustoti.

Butuose kariuomenė stovi: a) kai priešas toli, b) netikusiam orui esant.

27

Stovyklomis tarp butų kariuomenė
maža butų, kad ten kariuomenę
sutalpinus

Kariuomenę geriau į butus statyti, nes priešui sunkiau ją susekti, ypač iš eroplanų.

63. Jei vienoj vietoj sustatyta kelių rūšių kariuomenė, tai pėstininkai atsistoja iš priešo pusės, kavalerija ir raitoji artilerija užpakalyj pėstininkų, artilerija gi taip, kad ji būtų kitų kariuomenės dalių ginama. Gurguolės ir parkai stovi užpakalyj visos kariuomenės.

64. Kad kariuomenė galėtų ramiai ilsėtis ir būtų patogų ją reikale kovon ištiesti, nuo priešo pusės statoma bendra apsauga. Ji statoma ant kelių, grįžkelių ir prieinamų nuo priešo į besiilsiančią kariuomenę vietų.

65. Be to atskiros dalys taip pat stato savo apsaugą, kad tikriau nuo netikėto užpuolimo apsigynus.

66. Kad visuomet turėti kariuomenę kovon prisiruošusią, skiriama dežūro dalis. Ji rengiasi kovon savo viršininkui paliepus. Kitos besiilsinčios dalys rengiasi kovon tik vyresniajam viršininkui įsakius. Reikale trimituojama signalas: p a v o j u s.

8. Žygio stovykla.

67. Renkant vietą žygio stovyklai reikia dąboti, kad

1) stovykla būtų paslėpta nuo priešo akių; 2) kad arti būtų užtektinai ir gero vandens; 3) kad vieta būtų sausa, plati, ne smėlinė, o taip pat geistina, kad arti būtų ir kūras.

68. Stovyklos stovi frontu į priešą.

69. Stovyklos tvarka:

a) kuopa būrių voroj. Būriai retina per 20 žingsnių gilumon; žmonės sustoja čia pat 2 žingsniu už sustatytų šautuvų; palapinės statomos durimis į priešo pusę.

2700
b) batalionas stoja atsargos voroj arba būrių vorų linėje.

c) pulko stovykla sudaroma iš batalionų stovyklų, prie vietos sąlygų prisitaikant.

70. Išeinamosios vietos (grioveliai) kasamos ne arčiau 100 — 150 žingsnių užpakalyj arba į šalį nuo žmonių būstinių. Griovelius reikia kuodažniausiai užkasti.

Stovint stovykloms paupyse reikia paskirti vandeniui semti vietas: aukščiausiai — žmonėms gerti ir valgiui virti, žemiau — arkliams girdyti, dar žemiau maudyti ir arkliams plukdyti ir žemiausiai — skalbiniams skalbti.

71. Stovyklos vietoms išskirstyti siunčiami tiesiniai po vieną nuo kiekvienos kuopos.

Tiesiniai siunčiami iš anksto, kad jie galėtų suspėti vietas išskirstyti dar lig kariuomenei ateinant.

72. Vyresnysis viršininkas skiria dežūrą dalį.

Į dežūrą avangarde ir arjergarde skiriama maždaug apie $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{6}$ visos jėgos, o vyriausioj jėgoj ne daugiau $\frac{1}{10}$.

Dežūro dalies žmonėms draudžiama išsisklaidyti. Jie turi būti kaip diena, taip ir naktį apsilvilkę ir su amunicija, bet gali būti be veršelių (rancų) ir be apsiaustų, jei jie suvynioti. Taip pat leidžiama išplėsti ir žygio palapinės.

Pusė visų dežūro dalies žmonių gali miegoti.

73. Kad žygio stovykloj būtų tvarka, skiriama: stovyklos dežūras, o kiekvienoj atskiroj dalyj, dežūrai, tvarkininkai, sargybos ir viršininkai tvarkai daboti.

74. Žygio stovykloj leidžiama muzika, dainos, signalai. Bet jei stovyklai reikalinga nuo priešo slėptis, tai tada joje turi būti ramu ir tylu.

9. Butai.

75. Viršininkai išskirsto butus tarp savo dalių ir nurodo susirinkimo vietas.

28

76. Dalys, stovinčios fronte, kad patogiau būtų jas surinkti, sustoja tankiau, dalys stovinčios užpakalyj gali stovėti rečiau.

77. Butams išskirstyti siunčiami butininkai: vienas karininkas nuo kiekvienos dalies ir po vieną karij ir 4 kareivius nuo kiekvienos kuopos. Visi butininkai klauso vyresnio butininko. Butininkai siunčiami iš anksto, kad spėtų ligi kariuomenės atvykimo butus išskirstyti.

78. Vyresnysis butininkas, atvykęs gyvenamojūn vieton:

a) apžiūri ją, tyrinėja jos sanitarj stovj, suskaito šulinius, žiūri kiek ir koks vanduo juose ir kur ir koks artimiausias bėgantis vanduo.

b) išskirsto butus tarp dalių; išskirsto tarp dalių šulinius ir girdymo vietas.

c) paskiria vietą gurguolėms sustatyti.

d) paskiria namus ligoninėms, štabams ir viršininkams.

e) jei gyventojai priešingi, jis rūpinasi, kad šuliniai nebūtų užnuodyti ar šiaip užteršti ir apskritai, kad gyventojai nepadarytų ką nors pikto ateinančiai kariuomenei

79. Dalių butininkai, gavę savo vietas ir butus toliau darbą varo, beskirstydami butus ir vietas tarp pulkų, batalionų, kuopų ir t. t.

Kiekvienas butininkas sutinka savo dalj ir rodo kas, kur turi stovėti.

80. Kuopų kiemai, telegrafo stotis, ligoninės dieną pažymima vėliavėlėmis, naktj gi žibintais.

81. Kad kariuomenė nuo pavojaus apsaugoti gyvenamose vietose įsakoma:

a) apstoti išėjimus, įtvirtinti pakraščius, sudaryti žvalgų tarnybą ir pastatyti žvalgymo sargybinius.

b) paskirti susirinkimo vietas ir nurodyti kelius į jas.

c) paskirti dežūro dalj, kuri sustoja labiausiai prieš pusę išsikišusioj vietoje.

82 Vidaus tvarkai laikyti kiekvienoj gyvenamoj vietoj įsakoma:

- a) skiriama garnizono (įgulos) dežūras;
- b) kiekvienoj dalyj skiriama dežūrai, tvarkininkai ir karininkai tvarkai daboti.
- c) rupintis apsaugoti visuomenės įstaigas, neleisti netvarkai kilti, kiekvienoj dalyj paskirti sargybas ir pasiūsti nuo jų žvalgus.
- d) jei gyventojai neištikimi tai, reikia juos daboti ir paimti iš jų tarpo užstovus;
- e) nurodyti vietas vandeniui semti ir nustatyti tvarką, kad visiems vandens užtektų.
- g) paskirti vietas galvijams pjauti; įsakyti nešvarumus užkasti, nurodyti, kur įtaisyti išeinamąsias vietas ir t t.
- i) nustatyti tvarką gaisro pavojui prašalinti.

83 Kiekvienas kariškis prieš sustemstant privalo surinkti visus savo ginklus ir amuniciją, kad reikalui ištikus tuojau galėtų kovon stoti ar žygin eiti.

10. Stovykla tarp butų.

84) Stovyklos tarp butų geros tuomi, kad jos leidžia kariuomenei atsilisėti, leidžia visuomet laikyti kariuomenę kovon paruoštą ir priešu kliudo jos sekti.

85. Stovyklose tarp butų pirmučiausia žiūrima, kad nebutų iš priešo pusės pavojaus, paskui gi žiūrima žmonių ir arklių sveikatos.

86. Stovyklų tarp butų paskyrimas ir išskirstymas daroma ta pačia tvarka, kaip ir butų ir žygio stovyklų.

Tvarka ir apsauga tose stovyklose ir gi ta pati, kaip ir žygio stovyklose ir butuose.

11. Bendra apsauga.

87. Žiūrint, kaip toli priešas, o taip pat saugojamos kariuomenės didumo ir vietos ypatybių

23

bendra apsauga sudaroma iš: apsaugos rinktinų, atskirų užtvorų ir atskirų lauko sargybų. Kartais apsaugai padidinti dar statomi žvalgy-
mo sargybieniai.

88. Bendra apsauga skiriama tam, kad:

1) priešui užėinant jį atmušti, o jam užpuo-
lant jį sulaikyti tiek laiko, kad saugomoji kariuo-
menė turėtų laiko kovon pasiruošti.

2) priešą sulaikant iširti jo jėgas ir kaip jos
sustatytos.

3) neleisti priešo žvalgams mūsų kariuome-
nės sekti. Todel priešo žvalgus reikia stengtis
nelaisvėn paimti, arba juos šalin varyti.

4) neduoti priešui progos mūsų kariuomenės
šaudyti.

89. Jei kariuomenei gresia pavojus iš kelių
pusių, tai apsauga statoma iš kiekvienos
pusės.

90. Apsauga visuomet statoma kiek galint
taip, kad priešas jos nematytų.

91. Kiekvienas viršininkas atsako už apsau-
gos vykdinimą savo srityj.

92. Visos apsaugos dalys privalo susiži-
noti tarp savęs ir su saugojamos kariuomenės
vadu.

93. Apsaugos rinktinė susideda iš kuo-
pų apsaugos barų ir apsaugos atsargos (rezervo),
jei išstatoma daugiau vieno kuopos baro.

94. Į apsaugos rinktinę skiriami pėstininkai
su kulkosvydžiais.

95. Raiteliai apsaugon siunčiami: a) žiūrėti
terpeklių tarp apsaugos dalių; b) išstatyti atski-
ras lauko sargybas ir užimti žvalgybos vietas,
kurios kartais toli esti nuo apsaugos rinktinės,
bet svarbią turi reikšmę priešui sekti; c) del su-
sižinojimo; d) del žvalgybos apsaugos rinktinės
priešakyj ir iš šalių; e) žinių siuntinėjimams. Į
vieną pėstininkų batalioną raitelių skiriama nuo
vieno būrio ligi vienam eskadronui.

29 a

96. Artilerija skiriama tik tada, kai būtinai reikia ginti kokią nors vietą, kuri yra apsaugos rinktinės srytyj

97. Apsaugos rinktinės jėga priguli nuo saugojamos kariuomenės didumo, nuo vietos ir nuo to, kaip ilgai kariuomenė ilsėsis.

98. Apsaugos rinktinė sustoja nurodytoj jai bendros apsaugos srityj. Rinktinė turi užimti kelius ir svarbesnes vietas, vedančias nuo priešo į mūsų kariuomenę. Saugomos kariuomenės viršininko nurodoma tik maž daug apsaugos srities frontas. Bet galutinai frontą nusistato pats apsaugos viršininkas.

Jei rinktinėj kelios kuopos, tai rinktinės viršininkas skirsto visą saugojamąjį sritį tarp kuopų. Kiekvienai kuopai paskiriama saugoti frontas 1 — 2 varstų ilgio.

99. Jei arti saugomosios srities yra patogios vietos žvalgymui, tai apsaugos rinktinės viršininkas išstato ten atskiras lauko sargybas ir žvalgymos vietas.

100. Kuopos apsaugos baro viršininkas skirsto visą savo barą į apsaugos užtvorų barus. Kiekvienan užtvoros baran skiria nemažiau būrio. Viena užtvora vadinasi vyriausia.

101. Apsaugos užtvoros statomos tokio tolumo nuo saugojamos kariuomenės, kad reikale būtų laiko kariuomenę kovon paruošti. Tačiau, užtvoros statomos tokio tolumo, kad apsaugoti kariuomenę nuo lengvosios artilerijos ugnies.

102. Vyriausia užtvora yra visų savo užtvorų paspirtimi. Ji stoja ties ta vieta, kur pagalba greičiausia galėtų būti reikalinga. Neišvengiamam reikale ji gali atsistoti bendroj užtvorų linėj.

103. Kiekviena užtvora išstato apsisaugojimui sargybinį ir jo padėjėją.

104. Apsaugos užtvoros sustoja prie kelių, jei jie jų bare yra. Taip pat jos užima ir tvir-

30

tina tinkamas apsigynimui vietas. Jei tokių vietų nėra, tai kasa apkasus ir juos kiek galint slepia.

105. Kad savo barą saugoti, užtvaros išstato lauko sargybas. Sargybos taip sustoja, kad galėtų sekti kiek galint didesnį plotą ir matyti kaimynes sargybas arba jų saugojamo baro rubežius. Jei vieta to neleidžia ir liktų nedabojami plotai, tai į tokius plotus iš užtvorų siunčiami žvalgų būreliai.

Sargybos visuomet statomos taip, kad galėtų geriausiai prieš save ir aplink gerai matyti. Neapaugusiose lygumose dieną sargybų galima ir nestatyti. Šiame atsitikime užtvora stato tik sargybinių apsisaugojimui ir žvalgymui.

Lauko sargybos atsistoja nedaugiau $1/2$ varsto nuo užtvoros.

Kiekviena lauko sargyba susideda iš 7 žmonių, tame skaičiuje ir sargybos viršininkas.

106. Be lauko sargybų gali būti statomi dar ir slapukai. Jie sustoja, susėda arba sugula taip, kad priešui nebūtų matomi ir tokioj vietoj iš kur priešas slaptai galėtų mūsiškius užpulti.

107. Užtvoros siunčia žvalgų būrelius. Jie žiūri priešakines vietas, susižino su kaimynėmis užtvoromis ir tikrina sargybų budėjimą. Be to vyriausioji sargyba siunčia būrelius su vyriausia ir kitomis užtvoromis susižinoti.

108. Naktį, pугai siaučiant ar rūkui (miglai) esant visa apsauga didinama: daugiau statoma sargybų, daugiau siunčiama būrelių ir t. t.

109. Apsaugos atsarga (rezervas) padeda barų apsaugai. Ji sustoja 1—2 varstu už užtvorų.

Jei saugoma nedidelė dalis, tai apsaugos atsargos galima ir nestatyti. Tada jo vietą užima dežūro dalis.

110. Atskiros užtvaros statoma:

1) kai priešas toliau dviejų dienų žygio ir jei be to dar vieta iš visur prieinama;

305

2) kai priešas arčiau dviejų dienų žygio, ir
a) jei vieta kaikur prienama, bet priešakyj kliū-
tys (upė, balos, kalnynas ir t. t), b) vyriausioj
jėgoje, kai priešakyj stovi avangardas, c) ir sau-
gojant mažiau pulko.

Atskiron užtvoron skiriama pėstininkai su
kulkosvydžiais. Reikale skiriama ten dar ir rai-
teliai, geresniam žvalgymui, susižinojimui ir t. t.
Atskiron užtvoron mažiau būrio neskiriama. Tai
priguli nuo saugomos vietos svarbumo ir nuo to,
kaip toli kitos apsaugos dalys. Jei vieta prieinama
tik kai kur, tai ten ir statomos atskiros užtvoros. Rei-
kale atskira užtvora paspirtį gauna iš dežūro dalies.

111. Tarp užtvorų nurodoma punktai ligi
kurių jie turi saugoti.

112. Užtvoro viršininkas, atėjęs nurodyton
vieton, privalo gerai ją apžiūrėti kur tinkamiaus-
iai statyti sargybą, slapukus ir t. t.

113. Kad ligi laikui sužinoti priešo judesius,
reikaliniga gerai tyrinėti kelius ir prieinamąsias
nuo priešo pusės vietas. Sparnų užtvoros ypač
gerai tur sekti, kad priešas neužėitų į užpakalį.

114. Jei reikia saugoti dalį mažiau bataliono,
tai išstatoma atskira lauko sargyba.

115. Atskira lauko sargyba sudaroma ne ma-
žiau, kaip iš 9 žmonių, tame skaičiuje sargybos
viršininkas ir du siunčiamieji.

116. Tokios sargybos statomos taip, kad jos
galėtų, į besiartinantį priešą šaudyti ir jį sulaikyti
nuo saviškių tokio toumo, kad jis negalėtų jiems
šautuvų ugnimi kenkti.

117. Terpekliai tarp lauko sargybų reikale
ir slapukų dabojami.

118. Jei priešas randasi tik už kelių ki-
lometrų (varstų), tai kariuomenė poilsiui su-
statoma taip, kad visuomet galėtų kovon stoti.

119. Labiausiai į priešo pusę išsikišusios da-
lys saugoja besiilsiančią kariuomenę. Jos užima
atsispirimo vietas, išstato nuo priešo pusės už-

31
tvoras, lauko sargybos siunčia žvalgų būrelius ir stato slapukus.

120. Apsaugos dalys turi būti taip arti prieš, kad jos galėtų sekti visus prieš judesius ir lig laikui saviškiems pranešti. Dalys, kurios užima atsispirimo vietas, sustoja slapta ir visuomet esti prisirengusios kovon stoti. Priešui ir prieinamoms vietoms sekti jos stato sargybas ir žvalgų būrelius.

Kitos besiilsiančios kariuomenės dalys sustoja irgi kiek galėdamos slapta ir taip, kad reikale tuojau kovon stoti. Šios dalys savo apsaugai irgi išstato užtvoras, sargybas, žvalgus ir slapukus.

121. Kariuomenė turi dar tiesioginę apsaugą. Ji stato svarbesniose prieinamose vietose atskiras lauko sargybas iš savo priešakio, užpakalio ir šonų. Sargybos statomos kariuomenės vado nurodymu. Jei kariuomenė sustatyta gyvenamoje vietoje, tai sargybos statomos prie kiekvienos atskiros gyvenamos vietos.

122. Kad neleisti prieš šnipams ar žvalgams įsiskverbti musiškių tarpan, o taip pat tikrai saviškius pažinti, viršininkas kasdieną skiria du slaptu žodžiu, vadinamu leidimas ir atsiliepi mas. Tuodu žodžiu visuomet prasideda ta pačia raide: atsiliepi mas turi miesto vardą, o leidimas — karo pabuklo.

Padėkime: leidimas kulkosvydis, atsiliepi mas Kaunas.

Leidimas yra tam, kad pažinti saviškius. Atsiliepi mas gi reikalingas, kad tikrai pažinti tas asmenis, kurios atvyksta su svarbiais viršininkų įsakymais. Taip pat atsiliepi mas reikalingas, kad žvalgų būreliams, raitelių būreliams ir tt. susitikus tikrai žinoti, kad tai saviškiai, jei prieš tai buvo leidimas jau pavartotas.

123. Apsaugos viršininkai tik tada įsakymų klauso, kai tie įsakymai

patvirtinti gerai pasakytu atsilie-
pimu.

Apsaugos rinktinės viršininkas leidimą ir at-
siliepimą duoda apsaugos baro viršininkui. At-
skiros užtvoros ir atskiros lauko sargybos vir-
šininkas atsiliepimą ir leidimą gauna iš to virši-
ninko, kuris jį išstatė. Leidimas ir atsiliepimas
visuomet duodami uždarytame konverte.

124 Atsiliepimas duodamas tik karinin-
kam s ir tiems kariams, kurie paskirti karininkų
pareigas vykdyti; jie duodami taip pat ir užtvor-
ų, raitelių būrelių ir žvalgų būrelių viršininkams.
Leidimas sakomas visiems kariškiems, apsaugoj
esantiems.

125 Sustojus kariuomenei ilsėtis, tuojau atski-
rame slaptame įsakyme duodama atskiri nurody-
mai kur, kiek ir kokiame laike sargy-
ba išstatoma.

126 Apsaugos rinktinės viršininkui ir kiek-
vienai atskirai užtvorai dar duodami smulkūs nu-
rodymai: a) kas jam pavedama sekti; b) kur rei-
kia susijungti su kaimynėmis apsaugos dalimis;
c) ar reikia priimti prieš parlamentininkus; d)
apskriti nurodymai, ką daryti priešui užpuolus.

127. Kai kariuomenė antpuolin einanti susto-
ja poilsiui, tai bendra apsauga skiriama iš avan-
gardo, o jei kariuomenė atsitraukia, tai iš arjer-
gardo. Sparno judesį darant apsauga skiriama iš
šoninio avangardo.

Bendra apsauga statoma žygio užtvoroms
saugojant.

128 Besiartinant prie poilsiui paskirtos vietos
avangardo (arjergardo) viršininkas įsako, kokioj
linėj turi sustoti žygio užtvoros. Žygio užtvoros
tol saugoja kariuomenę, kol bus išstatyta bendra
apsauga.

129. Priešakinės ir šoninės apsaugos rinkti-
nės tol saugo kariuomenę, kol jos bus paleistos.
Visą laiką jas remia jų žygio užtvoros. Žygio

302
užtvoros eina į savo dalis tik gavę iš apsaugos viršininkų pranešimą, kad jų saugojimo vietos naujų apsaugos dalių užimtose.

130. Kariuomenės dalys, apsaugon stojančios, nebeprisiklauso savo tiesioginiams viršininkams, kaip tik šie viršininkai įsako jiems apsaugon eiti ir paskiria joms apsaugos laikui viršininkus. Apsaugos rinktinės ir atskirų užtvorų viršininkai klauso saugomosios kariuomenės viršininko. Jei užpakalyje atskirų užtvorų stovi atsarga, tai užtvorų viršininkai klauso tos atsargos viršininko. Atskiros lauko sargybos ir žvalgimos vietos klauso viršininko, kuris jas išsiuntė.

131. Apsaugos dalies viršininkas savo atvykusiam viršininkui praneša apie dalies stovį ir kas žinoma apie priešą.

132. Apsaugos rinktinių ir atsargų, stovinčių užpakalyje atskirų užtvorų, viršininkai vykdo saugomosios kariuomenės viršininko ir jo štabo įsakymus.

133. Apsaugos atsarga visuomet turi būti prisirengusi padėti apsaugos dalims. Atsarga sustoja netoli artimiausių kelių prie priešo. Savo apsaugai atsarga stato lauko sargybas.

134. Apsaugos baro viršininkas klauso įsakymų: apsaugos rinktinės ir saugomosios kariuomenės viršininkų.

135. Apsaugos baro viršininkas, atvykęs į savo barą:

- 1) pažymi užtvoroms vietas,
- 2) nurodo kuopos uždavinį ir kaip tam reikalui sustatomi būriai,
- 3) primena žmonėms svarbesnes apsaugos pareigas,
- 4) duoda visus reikalingiausius įsakymus su lig apsaugos rinktinės viršininko įsakymų ir nustato ženklus, reikalingus pavojui užėjus,

320
5) pasako, kam reikia, atsiliepiamą ir leidimą, o taip pat pavadina visas artimiausias apgyventas vietas ir kur kokie artimiausi keliai eina,

6) nurodo užtvoroms jų barus, o taip pat nurodo tas vietas, kur turi būti pasiūsti žvalgų būreliai; paskiria užtvoroms jų eilės numerius; liepia užtvorų viršininkams vesti užtvoras į nurodytas vietas, parodyti tas vietas ant žemlapio ir kiek galima tai ir apylinkė; užtvoroms išskirsčius pats viršininkas jas jau vietose patikrina.

7) reikale siunčia slapukus.

Apsaugos dalims į nurodytas vietas išskirsčius, apsaugos baro viršininkas praneša raštu apsaugos rinktinės viršininkui apie visus savo įsakymus; prie to rašto turi būti pridėtas žemlapelis.

Apsaugos baro viršininkas privalo gerai susipažinti su vieta aplink užtvorų, ypač jų priešakyje. Jis turi nurodyti kas ant nakties privalo būti padaryta.

Apsaugos baro viršininkas visuomet esti didžiojoje užtvoroje. Jam iš užtvoros išėjus, turi būti žinoma, kur jis yra.

136. Vyriausiosios užtvoros viršininkas klausinėja visus užtvoron atvestus žmones. Jis sprendžia, ką praleisti eiti, o ką siūsti pas apsaugos rinktinės viršininką.

Parlamentininkus ir persimetėlius siunčia su apsarga pas apsaugos rinktinės viršininką. Su parlamentininkais griežtai draudžiama kam nors užtvoros kariškių kalbėtis. Vedant toliau jam užrišama akis.

Vyriausio užtvoro viršininkas, gavęs iš priešakinių užtvorų pranešimų, kad priešas artinasi ar šiaip mano užpulti, liepia prisirengti kovon. Pastebėjęs kokius nors nerimasties ženklus užtvoroje, siunčia ką nors sužinoti, kas ten atsitiko.

33

Priešui užeinant jis praneša apie tai apsaugos rinktinės viršininkui ir artimiausioms kuopoms ir ima veikti sulig reikalo.

137. Apsaugos užtvoro viršininkas klauso apsaugos baro viršininko ir apsaugos rinktinės viršininko.

138. Atskiro užtvoro viršininkas klauso saugomosios kariuomenės viršininko, jo štabo viršininko ir apsaugos atsargos viršininko.

139. Užtvoros viršininkas, apsipažinęs su vieta aplink užtvoros, nurodo žmonėms, iš kur priešas laukiamas, kur sustatytos artimiausios užtvoros ir vyriausia užtvora, kur eina keliai ir kaip vadinasi artimiausios gyvenamosios vietos. Taip pat jis sako, kas jo pavaduotojas, ar leista priimti parlamentininkus, kurti ugnį ir t.t.

Toliau, jei reikia, jis vykdo štai ką: 1) Pats stato lauko sargybas, pradedant iš kurio nors apsaugos baro sparnų; kiekvieną sargybą jis vadina Nr. iš eilės; patikrina ar sargybų viršininkai žino savo pareigas; nurodo į ką ypač reikia atsižiuoti, parodo kur artimiausios lauko sargybos; siunčia žvalgų būrelius su artimiausiomis sargybomis susišinoti, iširti vietą iš priešakio ir patikrinti, ar lauko sargybos budriai savo pareigas eina.

2) Savo užtvoros saugojimui jis stato sargybinių tokioj vietoj, kad jis galėtų gerai matyti prieinamąsias prie užtvoro vietas ir jei galima, tai ir matytų kuodaugiausia lauko sargybų. Jis taip pat nustato tvarką, kaip turi sargybiniai ir jų padėjėjai pasimainyti.

140. Likusioji nuo sąstatos žmonių pusė sustato šautuvus gubomis ir lieka pasirengusi tuojau stoti kovon; kita pusė žmonių, jei galima, pasitraukia kiek užpakalin ir ten, sustačius šautuvus, nusiima krepšelius ir gali miegoti, tečiau nenusimant amunicijos.

141. Užtvoros viršininkas atsako už gerą lauko sargybų tarnybą, už tinkamą už-

3305
tvoros pasirengimą priešui atsispirti, o taip pat ir už tai, kad reikale laike perspėti savo viršininką ir artimiausias užtvoras.

Užtvoros viršininkas, sargybas išstatęs, siunčia apsaugos baro viršininkui, o jei tai yra atskira užtvora, tai saugomosios kariuomenės arba apsaugos atsargos viršininkui pranešimą; reikale jis prideda dar ir žemlapelį. Jei reikalinga signalizacija, tai sudaro ją.

142. Užtvoros viršininkas visus sulaikytus žmones klausinėja ir pats sprendžia ar leisti juos toliau, kur jiems reikia, ar siųsti į vyriausiąją užtvorą.

143. Kiekviena lauko sargyba išstato sargybinių, kad apsisaugoti ir sekti ką priešas daro. Užpakalyje ar šalia sargybinių stato jo padėjėjas, kad šis galėtų viską, ką sargybinis pamato, tuoju užtvoros viršininkui atpasakoti ir apskritai visame sargybiniui padėti.

Sargybinis ir jo padėjėjas sustoja ten ir taip kur ir kaip sargybos viršininkas jiems įsako. Jie statomi tokioje vietoje, kad galėtų priešą, jam nematant sekti, arba bent galėtų toliausia apie save ir ypač gerai matyti prieinamas vietas. Jie gali stovėti, sėdėti, klūpauti, o dieną tai net ir gulėti, jei kitaip negalima, kad tik budriai priešo pusėn ir į šonus žiūrėti. Jei sargybinis užsilipa ant medžio, namo ar kokio aukštumo, tai jo padėjėjas stovi po medžiu ar po tuo aukštumu, bet tik taip, kad galėtų sargybinių visuomet matyti ir gerai jį girdėti.

144. Kad geriau sargybinių vietą nuo priešo paslėpus, galima iškasti apkasą, gerai jį nuo priešo akių paslėpus.

145. Dieną sargybiniai taip statomi, kad galėtų vienas kitą matyti. Naktį tarp sargybinių vietų vaikščioja žvalgai.

146. Sargybinis ir jo padėjėjas klauso įsakymų: savo sargybos viršininko, savo užtvoros viršininko ir apsaugos baro viršininko.

147. Sargybinis privalo:

1. Nenuėiti nuo savo vietos, nors jam ir mirtis gresty;

2. Budriai, atydziai žiūrėti, kas dedasi prieš pusėj ir iš šonų. Apie visa tai, ką pamato prieš pusėj jis turi tuojau per savo padėjėją sargybos viršininkui pranešti.

3. Nieko nepraleidžia nei iš priešo, nei iš savo pusės. Praleisti gali tik savo kuopos slapukus, žvalgus ir tuos viršininkus, kuriuos pažįsta. Visus kitus žmones, einančius prie jo vietos arba netoli jos jis sustabdo už 50—100 žingsnių, šaukdamas «stok!» naktį gi, kaip tik juos pamato. Su kuo nors kalbėti jam draudžiama.

4. Jei sargybinis lieps sustoti (stok!) bet žmogus nesustoja, tai sargybinis dar kartą garsiai riktelėjęs «stok, šausiu!» šauna, bet prieš tai, jei gali ir yra laiko einančiam dar ženklais parodo, kad šaus. Priešo žmones sargybinis pašaukęs sargybą, stengiasi paimti nelaisvėn. Jei to negalima, jis šauna juos. Sargybinis taip pat šauna netikėtam pavojui atsitikus.

5. Jei sargybinis, būdamas vietoje, mato priešą, tai jis turi nuolat savo viršininkui pranešti apie visus judesius, permainas ir viską, kas tik pas priešą atsitinka ar pastebėti galima.

148. Sargybinio padėjėjas padeda sargybiniui priešą sekti. Jis praneša iš sargybinio žodžių ir ką pats pamato sargybos viršininkui tai, kas pas priešą dedasi, arba iššaukia balsu ar ženklais sargybos viršininką.

149. Sargybinis ir jo padėjėjas visuomet šautuvus laiko visais šoviniais užtaisytus, bet gaidžiuką pastato ant sulaikomojo dantelio. Jie privalo būti ramiai; rūkyti jiems griežtai draudžiama.

34 00

150. Visi kiti lauko sargybos žmonės sustoja užpakalyj sargybinio 10 — 15 žingsnių. Jei reikia—jie apsikasa. Jie gali, nusiėmę krepšelius, sėdėti ir guleti, bet miegoti jiems draužiama.

151. Lauko sargybos viršininkas klauso užtvoros viršininko ir apsaugos baro viršininko įsakymų.

152. Atskiros lauko sargybos viršininkas klauso to viršininko įsakymų, kuris sargybą išstatė.

153. Kiekvienos lauko sargybos viršininkas atsako už tai, kad sargyba visuomet būtų tinkamai kovon pasiruošusi.

Jis privalo:

1) Žiūrėti sargyboj tvarkos ir ramumo, (draužiama garsiai kalbėtis, dainuoti, švilpti, miegoti ir t. t. Rūkyti dieną leidžiama)

2) Statant sargybinius jis parodo sargybiniui ir jo padėjėjui, į kurią pusę jie turi žiūrėti, į ką ypač atkreipti akį, kur stovi artimiausi sargybiniai ir kokiais ženklais iššaukti sargybos viršininką ar visą sargybą.

3) Jis kuodažniau tikrina sargybinius. Sargybinių ir padėjėjų jis pamaino kas valandą, o rečiausia kas dvi valandi, per didelį šaltį kas pusvalandį.

4. Jei jį šaukia sargybinis, arba užgirs jo šūvį, tuojau ateina prie sargybinio su šautuvu rankoj, kad sužinotus, kame dalykas; tuojau po tam duoda tinkamus įsakymus.

5. Jei tik atsitinka pas priešą kas svarbesnio, tai jis tuojau pasiunčia apie tai žinių užtvoron;

6. Priešui užpuolant jis daro taip, kaip jau jo viršininko buvo įsakyta.

152. Jei sargybiniai sulaiko ką nors, sargybos viršininkas prieina prie jų su 1 — 2 sargybos žmonėmis, kad sužinoti, kame reikalas. Mūsiškius jis tyliai klausia: »koks leidimas?« Jei gerai atsako, tai liepia juos praleisti. Jei kas sulai-

35
kytųjų nežino leidimo ar šiaip kokių nors abejo-
nių atsiranda, tai išsišaukęs iš užtvoros žmones,
siunčia sulaikytuosius su iššauktaisiais užtvoron.

153. Persimetėliams sargybos viršininkas liepia tuoju padėti ginklus ir laukti iškel-
tomis aukštyn rankomis, ar atsigrižus į priešo
pusę, kol ateis iš užtvoro apsarga, kad juos už-
tvoron nuvedus.

154. Parlamentininkui atvykus, sargybos vir-
šininkas liepia jam nulipti nuo arklio ir atsistoti
į priešo pusę atsisukus, kol ateis iš užtvoros pa-
lydovai. Atvykus palydovams parlamentininkui
tuoju akys užrišama ir siunčiama į užtvoron.
Su parlamentininkais niekas neturi teisės kalbėtis
ir į jo klausimus atsakinėti.

Jei yra įsakymas parlamentininkų nepriimti,
tai sargybos viršininkas pasako tai atvykusiam
parlamentininkui ir pataria jam tuoju grįžti atgal.

155. Parlamentininkais laikomi žmonės turin-
tieji baltą vėliavą ar kitą kokį baltą ženklą rankoje
ir kuriuos trimytininkas lydi.

156. Į žvalgybos vietą skiriama ne mažiau
3 žmonių. Jie savo pareigas eina pamainomis,
skaitant į pamainą ir vietos viršininką.

Vyriausia žvalgybos vietos pareiga — sekti
priešą ir tuoju viską, ką pastebės priešo pusėj,
pranešti viršininkui. Jei priešas užpuola — žval-
gybos vietos vyresnysis elgiasi sulig gautų įsa-
kymų.

157. Vietai apžiūrėti žvalgų būreliai su-
daromi iš 2 — 5 žmonių. Jei žvalgai siunčiami
sargybų budrumui patikrinti, tai užtenka 2
žmonių.

Jei galima, tai susižinojimui siunčiami raite-
liai žvalgai.

Vienas žvalgų skiriamas viršininku. Jis
klauso viršininko, kuris jį pasiuntė. Žvalgų bū-
relio viršininkui įsakmiai nurodoma tikslas, ku-
riuo jis siunčiamas ir sekoma «atsiliepimas».

35
Žvalgai turi būti labai atsargūs, kad priešui nesiduoti netikėtai užpulti. Jiems įsakoma griežčiausia tyla ir ramumas. Rūkyti jiems draudžiama.

158. Žvalgai, susižinojimui pasiūsti, būtinai turi priėti prie užtvoros, kur jie pasiūsti. Čion jie pasako užtvoros viršininkui, ką pakeliui pastebėjo ir, gavę leidimą eiti atgal, grįžta pas viršininką, kuris juos pasiuntė ir viską jam, ką sužinojo ar pastebėjo, papasakoja.

159. Žvalgai, pasiūsti sargybų budrumui patikrinti, žiūri ar sargybiniai gerai savo pareigas eina ir ar sargybos žmonės gerai kovon pasiruošę.

160. Žvalgams siunčiamiems priešakinųjų vietų apžiūrėti, įsakmiai nurodoma, kur ir kuomet turi eiti ir į ką labiausiai atsižiūrėti. Beeidami jie gerai visas, ypač nuo akių paslėptas vietas apžiūri. Taip pat jie turi gerai klausyti, kas aplink dedasi.

Jei žvalgai sutinka pavienius priešo žmones, jie stengiasi juos nelaisvėn paimti. Paėmę nelaisvėn gabena juos artimiausiom užtvorom, ten juos palieka ir eina toliau savo pareigų vykdyti. Pastebėję priešo judesius ar šiaip didesnę žvalgų skaičių jie slaptai seka juos ir apie visą, ką pastebi, praneša savo užtvorai.

161. Slapukų būrelis esti ne mažiau 3 žmonių. Jie siunčiami iš slaptų vietų sekti priešą naktimis arba ir dieną, jei pozicijoje esti prieinamų vietų.

Į slapukų būrelius siunčiami drąsūs, ištikimi, sumanūs ir geru klausu (gerai girdintieji) ir geromis akimis žmonės.

Slapukai stengiasi slaptai savo vietų pasiekti. Savo vietoje budami jie žiūri, kad būtų pas juos tyla ir ramybė. Jie žiūri ar neateina priešas, bet patys nieko nesulaiko ir nieko neklausinėja. Apie

36
visą, ką pastebės, slapukai ženklais ar per savo žmogų praneša sargybon ar užtvoron.

Jei slapukus priešas netikėtai užpuola ir slapukai nebeturi laiko saviesiems apie tai pranešti, jie ima šaudyti ir tuomi paduoda saviškiems žinią.

Slapukų niekas netikrina ir nepamaino. Jie savo vietose esti tol, kol jiems įsakyta ir grįžta patys.

11. Bendra apsauga priešui antpuolant.

162. Priešui antpuolant apsauga ginasi ir kiek galėdama jį sulaiko, kad duoti laiko saviškiems kovon prisirengti.

163. Mažoms priešo dalims ar atskiriems žmonėms besiartinant lauko sargybos stengiasi juos nelaisvėn paimti arba šalyn pavaryti. Jiems padeda artimiausios sargybos. Sargybiniai su savo padėjėjais visą laiką savo vietose pasilieka.

164. Apsaugos užtvora veikia taip, kaip išranda geriau, kad priešą atmušus. Ji veikia kartu su lauko sargybomis, bet visą laiką susižino su artimiausiomis užtvoromis. Tačiau užtvora jokiu atsitikime negali savo vietos be savo viršininko leidimo apleisti. Jei ji viena neįstengia priešui atsispirti, tai ji kreipiasi į vyriausiąją užtvorą pagalbos.

165. Jei priešas visą apsaugos barą antpuola, tai tada baro viršininkas gina su užtvoromis savo vietų. Jis be savo viršininko leidimo savo vietų apleisti negali.

166. Artimiausios apsaugos užtvoros stengiasi kiek galėdamos užpultiesiems pagelbėti, bet iš savo vietų nueiti negali ir visą laiką priešą seka.

167. Apsaugos rinktinės viršininkas padeda užpultosioms užtvoroms apsiginti. Priešui smarkiai ant viso apsaugos baro puolant, jis atkakliai ginasi, kad duoti laiką saugomajai kariuo-

3655

menei kovon stoti. Bet atgal rinktinę jis gali atitraukti tik saugomosios kariuomenės viršininkui leidus.

168. Atskiros užtvoros ir sargybos stengiasi veikti išvieno ir nenuėina nuo savo vietų be savo viršininkų įsakymo.

169. Besikaujant su priešu, visi stengiasi iširti jo galę ir su kokiomis dalimis jie turi reikalą.

170. Apsaugos rinktinė pama mainoma kasdieną ir nerečiau dviejų dienų. Kitos mažesnės, kaip rinktinė apsaugos dalys pamainomos kasdieną.

171. Apsaugon einančios dalys renkasi apsaugos atsargos vietoje. Gavę iš savo rinktinės viršininko įsakymą ir nurodymus, jos eina į savo vietas. Atskiros sargybos ir užtvoros eina stačiai ten, kur joms paskirtos vietos. Kiekvienos pamainomos dalies viršininkas bepasimainydamas papasakoja naujosios dalies viršininkui visa tai, ką jis žino apie saugojamą vietą ir priešą.

172. Pasimainiusios apsaugos kuopos, nelaukdamos kitų kuopų pasimainant, eina į savo atsargos dalį arba tiesiog į poilsį. Atskiros užtvoros ir sargybos pasimainius nieko nelaukdamos eina į savo dalis.

173. Kariuomenei iš poilsio ar nakvynės žygio einant, apsaugos avangardai ir arjergardai pasidaro žygio avangardais ir arjergardais. Taip pat apsaugos užtvoros pasidaro žygio užtvoromis, o apsaugos atsarga, pirmyn einant, pasidaro avangardu ar priešakine rinktine, atsitraukiant gi—arjergardu ar užpakaline rinktine, o taip pat sparno judesį atliekant, gali būti šoniniu avangardu ar šonine rinktine.

174. Žygiui pirmyn pradėjus eiti lauko sargybos ir apsaugos užtvoros pasilieka savo vietose tol, kol žygio užtvoros pereis jų saugomąją linę. Paskui visa apsaugos rinktinė renkasi ten,

kur jai nurodo kariuomenės voros viršininkas ir eina į savo dalį.

175. Atsitraukiant arba sparno judesius darant žygio užtvoros su savo žvalgais išeina priešų pusėn ligi apsaugos linių, o jei galima, tai ir pereina tas lines. Žygio užtvoroms saugojant, apsaugos rinktinė renkasi kur įsakyta ir eina prie savųjų dalių.

12. Žygio judesiai ir jų saugojimas.

176. Žygyje nuolat kuogreičiausia veikia susižinėjimas tarp vyriausios jėgos ir apsaugos kariuomenės, o taip pat tarp visų vorų ir jų vyresniųjų viršininkų.

177. Pėstininkai ir visų rūšių ginklo rinktinė žygyje eina 4 kilometrus per valandą, skaitant čia ir mažąjį poilsį (10 minučių). Per parą pereinama į 20–25 kilometrus.

Gurguolės eina 3 kilom. per valandą.

Žygio greitumas mažinasi: kariuomenės skaičiui didinant, o taip pat jei reikia keliauti kalnais, balomis, smiltynais, dideliomis kaitromis, naktį, lietui lijant ir vėjui smarkiai iš priešakio pučiant.

178. Poilsiai esti: mažieji—10 minučių (50 minutų kelionės ir 10 poilsio) kas valandą ir didieji 1—3 valandos, žiūrint kelionės didumo, kelio, oro ir t.t.

Kelionė ligi 15 kilometrų daroma be didžiojo poilsio.

Mažajam poilsiui kariuomenė sustoja, voros viršininkui įsakius, ant kelio, pasitraukus dešiniuoju šalikeliu.

Didžiajam poilsiui kariuomenė nueina nuo kelio ir pasilieka žygio rykiuotėj arba sustoja pulkų atsargos tvarkoje.

3708
Didžiajam poilsiui kariuomenė sustoja arti vandens, reikale gi ir jei galima, tai ir slapta nuo priešų.

179. Nakvynėi vieta paskiriama iš anksto, jei priešas toliau vieno dienos žygio. Kariuomenė, atėjęs nakvynėn, turi jau parengtas sau vietas.

180. 2—3 žygiams padarius kariuomenė apsisotja poilsiui visai dienai, jei leidžia tai apystovos.

181. Kariuomenė žygyje, žiūrint kelio platumo, eina voromis: batalionas gretomis, skyriais arba būriais. Kariuomenė eina dešiniuoju šali-keliu.

Tarp kuopų ir kulkosvaidžių kamandų distan-cija — 10 žingsnių, tarp batalionų ir batarejų 25 žingsniai.

182. Kad palaikyti vidaus tvarką, žygyje nu-statoma sąstata taip, kaip to reikalauja vidaus statutas (kariškių tarpusavio santykiai ir pareigos).

183. Netikėtai vorai sustojus, einantieji užpa-kalyj prieina prie einančių priešakyj, o paskui, vorai pradėjus eiti, užpakaliniai atsilieka ant rei-kalingos distancijos.

184. Vorai draudžiama išsitęsti. Jei tai atsitin-ka, tai voros viršininkas liepia priešakiniam su-stoti, kad atsilikusieji juos pavytų. Liepti bėgčia vytis — draudžiama

185. Žygyje draudžiama kam nors kokiu o nors reikalu iš rykiuotės išeiti, ypač einant per sodžius, miestus, miestelius ir šalia šulinių.

186. Einant siaurumomis arba keltu (pluostu) besikeliant reikia žiūrėti, kad kariuomenė prieš siaurumą nesusigrustų, siaurumoj neišsitęstų, o keltu besikeldama, kiekviena dalis savo eiles žiūrėtų

187. Gurguolės esti trijų rūšių. Pulko gurguolė sudaro 1 ir 2, o divizės — 3 rūši. Korpuso gurguolė taip ir vadinasi — korpuso gur-guolė.

188 Prie 1 rūšies gurguolės priklauso vežimai su reikalingais kovai ir pirmai pagalbai sužeistiesiems daiktais. Prie 2 rūšies gurguolės priklauso visi kiti vežimai.

189. 1-os rūšies gurguolė eina 25 žingsniais paskui savo dalies. Atsitraukiant 1-os rūšies gurguolė eina savo dalies arba net ir visos voros priešakyj.

190. Einant kariuomenei antpuolin, visų dalių 2-os rūšies gurguolės eina voros užpakalyj, o kariuomenei atsitraukiant — priešakyj. Gurguolės eina tokioj eilėj, kaip ir jų dalys.

191. 2-os rūšies gurguolių vorai skiriamas viršininkas. Jo klauso ir gurguolės apsauga.

192 Gurguolės vežimai eina vienas paskui kito. Nekinkyti arkliai vedami greta po du ir net po tris. Vežimai eina vienas paskui kito, kiekvienas savo eilės tvarkoj ir tam tikroj distancioj. Sulūžusius vežimus tuojau prašalinama iš eilės, kad nestabdyti žygio.

Jei gurguolė eina skiriam, tai paprasto pofilsio galima ir nedaryti. Tečiau didesniame žygyje reikia sustoti arkliams pasiganyti. Draudžiama ganytis gyvenamose vietose ar siaurumose. Reikia ganytis neprieinant šių vietų arba jas perėjus. Apsistojant ilgesniam laikui reikia iš kelio pasukti arba bent apsistoti dešiniajame šalikelyje, kad kitiems nekliudyti pravažiuoti. Naktyj iš kelio nepasuka. Visą laiką reikia važiuoti dešiniuoju šalikeliu.

193. Kad ginti gurguoles nuo pavojaus, joms duodama apsauga. Apsaugai duodama pėstininkai, o reikale, tai dar ir bent keli raiteliai ir pionieriai. Pirmyn siunčiami kareiviai darbininkai keliui ir tiltams taisyti, o užpakalyj paliekama kiti kareiviai atsilikusiųjų prižiūrėti ir sugedusiems vežimams taisyti.

Gurguolių apsauga eina priešakyje, užpakalyje ar iš šonų, žiūrint, iš kurios pusės priešas

3800
ir kaip ilga gurguolė ir kokiais keliais einama. Apsauga siunčia pirmyn ir į šonus žygio užtvoras. Užtvoros siunčia žvalgus. Jei gurguolė nedidelė ir eina lygiais laukais ir toli nuo priešo, užtenka pasiųsti tik žvalgų būrelius.

Gurguolės raiteliai, kad geriau tvarkos prižiūrėti, išskirstomi po vieną ant 10 ar 15 vežimų.

13. Žygio apsauga.

I. Antpuolin einant.

194. Antpuolio žygio apsaugai priešo pusėn siunčiamas avangardas, o užpakalin arjer-gardas.

195. Avangardas skiriamas, kad:

1) saugoti vyriausios jėgos judesius ir 2) vaikyti priešą, kelią užstojantį.

Savo apsaugai avangardas siunčia: 1) priešakinę rinktinę, iš kurios išskiriama priešakinis ir į šonus žygio užtvoros, šios gi nuo savęs dar toliau siunčia žvalgų būrelius ir 2) šonines rinktines, kurios eina šalutiniais keliais. Šoninės rinktinės siunčia į šalis žygio užtvoras, šios gi žvalgų būrelius.

196. Nedidelė kariuomenės jėga (padėkime, pulkas) žygyje saugojama tik avangardu, žygio užtvoromis ir žvalgais. Dar mažesnių jėgų apsauga sudaroma tik iš žygio užtvorų ir jų žvalgų. Ši apsauga išeina į kilometrą pirmyn; kuopa saugoma tik žvalgais.

197. Priešakinė rinktinė yra tai avangardo avangardas.

198. Šoninės rinktinės eina tokio tolumumo nuo savo avangardo, kad reikale galėtų ginti avangardą nuo artilerijos ugnies. Į priešakines ir šonines rinktines skiriama ir kavalerija.

199. Į žygio užtvoras dažniausia skiriama kavalerija. Jei žygio užtvoros sudarytos iš

39

pėstininkų, tai joms duodami raiteliai pranešimams siuntinėti ir sekimui padėti.

200. Užtvoros siunčiamos nuo saugojamos kariuomenės maždaug į žudančios šautuvų ugnies tolumą. Žvalgai siunčiami į puskilometrį nuo užtvorų. Žvalgai eina taip, kad viens kitą matytų.

201. Antpuolin einant arjergardas esti nedidelės jėgos. Jis skiriamas, kad: 1) žiūrėti tvarkos voros užpakalį; 2) apsaugoti užpakalį nuo netikėtų priešo užpuolimų. Arjergardas eina užpakalį vyriausios jėgos voros. Jis siunčia žvalgų būrelius užpakalin ir į šonus.

II. A t s i t r a u k i a n t.

202. A t s i t r a u k i a n t, žygiui saugoti į priešų pusę siunčiama arjergardas, o pirmyn avangardas

203. A v a n g a r d a s s k i r i a m a s, kad: 1) pašalinti pasitaikančius pakeliui kliūčius; 2) apsaugoti 1-os rūšies gurguolę ir priešakinę rinktinę. Avangardas esti nedidelės jėgos. Reikale jam duodami pionieriai. Avangardas siunčia pirmyn ir į šonus žygių užtvoras. Avangardas atsitraukiant eina nuo savo jėgų tokio tolumo, kaip arjergardas kariuomenei antpuolin einant. Jei keliai blogi, tai avangardas išeina žymiai pirmyn, kad ir kelius ištaisyti.

204. A t s i t r a u k i a n t arjergardas gina vyriausias jėgas ir sulaiko priešą, kad leisti saviesiems ramiai atsitraukti. Savo apsaugai arjergardas siunčia užpakalinę ir šonines rinktines. Rinktinės priešų pusėn siunčia žygio užtvoras, šios gi žvalgų būrelius.

205. Nedidelė jėga (pulkas) saugojamas vien arjergardo ir žygio užtvoromis ir žvalgais. Dar mažesnės jėgos (1—2 batalionai) saugojamos tik užtvoromis ir žvalgais. Kuopa saugojama tik žvalgais.

390

206. Kad saugoti sparno judesius, priešo pusėn siunčiama šoninis avangardas.

Šoninis avangardas privalo: 1) saugoti vyriausias jėgas ir 2) sulaikyti priešą, kad duoti saviškiems ramiai savo judesius atlikti.

Šoninis avangardas savo apsaugai siunčia priešakinę, užpakalinę ir šonines rinktines. Nuo kiekvienos šios rinktinės siunčiama priešo pusėn užtvoros, šios gi — žvalgų būrelius.

13. Žygio užtvorų ir žvalgų būrelių viršininkų pareigos.

207. Žygio užtvorų viršininkai, siūsdami žvalgus, įsakmiai nurodo jiems, kurion pusėn eiti, kaip toli būti vienam nuo kito ir į ką ypač žiūrėti. Lygiais laukais einant siunčiama mažiau žvalgų ir jie ten eina rečiau ir toliau nuo savo dalies. Miškais, krūmais, kalnynais, ūkanose žvalgų eina daugiau ir jie arčiau savo užtvorų laikosi.

Žygio užtvoros, įeidamos miškan, siaurumon, gyvenamojon vieton pasidaro atsargesnėmis ir atydesnėmis.

Žygio užtvoros, apžiūredamos vietas, neturi trukdyti kariuomenei eiti. Todel, jei reikia apžiūrėti didesnes vietas, iš anksto siunčiama daugiau žvalgų.

Užtvorų viršininkai, gavę iš savo žvalgų kokią nors žinią, stengiasi ją patys patikrinti. Ypač tai turi daryti, jei žinia svarbi. Savo žinių pranešimus jie siunčia tik gerai į jų teisingumą įsitikinę.

208. Žygiui sustojus, užtvoros ir toliau jį sergsti. Tam tikslui jos sustoja prie vietų, apsigynimui tinkančių ir kiek galint nuo priešo pasislėpusios.

209. Priešui pasirodžius, užtvoros stumia jį atgal ir kiek galėdamos seka jo darbus. Užtvoro-

ros stengiasi užimti apsigynimo vietas. Prie pirmos galimybės užtvoros eina pirmyn.

210. Žvalgų būreliai išanksto suseka priešą, kad neduoti jam išnetyčių užtvorų ir apskritai kariuomenės užpulti. Jie atydžiai apžiūri vietas priešakyj ir iš šonų, ypač gerai žiūri miškus, krūmus, skardžius ir apskritai visas vietas, kur priešas galėtų pasislėpti. Pakeliui sutiktus žmones jie suima ir veda pas savo viršininką juos išklausinėti. Taip pat jie tuojuo savo viršininkui praneša, pastebėję besikeliančias dulkes, dūmus ar ugnį, ginklų blizgėjimą, pastebėję patį priešą ir t.t. Tačiau būrelis ir toliau savo darbą varo. Žvalgas šauna jei su priešu susitiko netikėtai ir neturi laiko apie jį kitaip saviškių perspėti.

Sustojus kariuomenei poilsiui, žvalgų būreliai irgi sustoja tokioj tvarkoj, kaip ėjo, bet ten, iškur jiems, priešui nematant, geriau apylinkę žvalgyti.

Žvalgai eina nuo vienos įžymesnės vietos prie kitos, paeiliui jas užimdami ir apžiūrėdami. Žvalgai eina išsisklaide, bet taip, kad vienas kitą matytų. Jei žvalgų užtektinai, tai vienas jų eina drauge su vyresniuoju visų užpakalyje, kad vyresnysis visuomet turėtų po ranka žmogų pranešimui pasiųsti.

211. Jei galima eiti tik keliais, tai žvalgai siunčiami nuolat paeiliui pirmyn. Jie, atėję nurodyton vieton, užima ją ir ten palieka, kol visa vora per eis pro šalį. Tada jie eina voros gale.

212. Žvalgai praneša apie visa tai, ką pastebi per siunčiamuosius arba ženklais, kad žvalgai galėtų ženklais pranešimų duoti; dalis, kuri išsiuntė žvalgus, stato augštesniose vietose kareivius tiems ženklams žiūrėti.

14. Bendras dalių veikimas kovoje.

213. Kovoje visos dalys būtinai veikia bendrai: kitaip laimėti negalima.

4050

214. Reikale, dalims kovon stojusioms, reikia padėti, bet niekad jų nereikia pamainyti.

215. Kiekvienas viršininkas kovoje ar į ją besirengdamas, privalo žinoti, kas dedasi aplink jo ir pas priešą. Jis rūpinasi nuolat susižinoti su savo viršininku, savo artimiausiais kaimynais, rūpinasi sudaryti nuolatinį priešų sekimą, kad reikale būtų jo dalis gerai apsaugota ir t.t. Jis gali būti ten, iš kur jam geriausiai bekovojančią kariuomenę valdyti.

216. Kovos sutvarkymas sudaromas iš kovos barų ir bendros atsargos.

217. Kovos baro jėga priguli nuo to, kas stengiamasi per kovą pasiekti, nuo vietos sąlygų ir priešų jėgos ir padėjimo. Stipriausias baras turi būti tas, iš kurio priešui manoma sunkiausį smūgį suduoti, o taip pat ir tas, kuris apsigynime turi didelės reikšmės.

218. Bendra atsarga skiriama, kad padėjus tam barui, kuris paskirtas suduoti priešui griežčiausį smūgį. Be to iš atsargos gali būti išskirtos dalys kai kuriems barams paspirties duoti, arba naujiems barams sudaryti, o taip pat, kad apsaugoti kariuomenę nuo užėjimo iš šonų, fronto pralaužimo ir šiaip išanksto nenumatytų atsitikimų. Bendrąją atsargą valdo vyresnysis kovos sutvarkymo viršininkas.

219. Kariuomenė kovon rengiama avangardo, arjergardo ir bendros apsaugos saugojama. Šios visos apsaugos dalys, su priešu susidūrus, sužino priešų jėgas, kur jos eina ir kaip jos sutvarkytos.

220. Bendra atsarga statoma ties ta vieta, iš kur manoma padaryti priešui didžiausias smūgis. Apsiginant gi atsarga statoma ties ta vieta, kuri kovoje yra svarbiausia. Atsarga privalo būti statoma taip, kad priešui ji nebūtų matoma

4

Priešas, susekęs kur stovi mūsų atsarga, gali ir mūsų planus numanyti.

221. Sparnams daboti siunčiami raiteliai. Jie siunčia žvalgus, kad priešą sekti ir vietas žiūrėti. Be to visų dalių viršininkai tinkamose vietose stato žvalgus kovos laukui per žiūronus (spektilus) daboti.

222. Kovos laukas, kol dar pėstininkai kovon nestojo, saugojamos dežūro dalių, atskirų užtvorų, lauko sargybų ir žvalgų būrelių.

223. Visi viršininkai privalo atminti, kad nuolatinis ir pastovus kariuomenės dalių susižinojimas yra vienas svarbiausių reikalų kovai laimėti.

Visos dalys stengiasi padėti viena kitai, o taip pat, kuriai nors daliai laimėjimą iškovojus, visos dalys stengiasi tą laimėjimą kuolabiausia praplėsti.

224. Pėstininkams tenka žymiausia ir sunkiausia kovos dalis. Tečiau ir kitos dalys nesigailėdamos aukų padeda pėstininkams kovoti.

225. Antpuolin besirengiant eiti artilerija ruošia pėstininkams kelią. Ji daužo ir naikina priešo apsigynimo vietas, kurios kliudo pėstininkams jų tikslo pasiekti. Todel artilerija stengiasi užimti tokias vietas, iš kur ji galėtų priešą žudančia ugnimi mušti.

Pėstininkams atakon einant, artilerija taiko savo ugnį į atakuojamas vietas arba į priešo atsargą. Jei pėstininkams prisieina atsitraukti, tai artilerija muša taip, kad duoti saviškiems savo vietų pasiekti ir ten vėl naujan antpuolin prisiuošti.

Mūsiškiems atsiginant ir priešo antpuoliams prasidėjus, artilerija šaudo nekliudomas vietas. Priešui užpuolant artilerija muša į atakuojančias priešo eiles, kad neduoti jo pasisekimui išsiplėsti.

4100

226 Priešui dar toli esant, raiteliai seka jį ir netikėtais užpuolimais vargina jį ir jo jėgas sužino. Raiteliams lengviau priešą iš šonų ir užpakalio užpulti ir jam tuo būdu daug nuostolio ir nerimasčio padaryti. Kovai einant raiteliai gina sparnus, be to atidžiai priešo judesių sekdami ir sulig išgalės stengiasi jo užpakalinį įsibrukti. Priešą sumušus, raiteliai persekioja jį, stengdamiesi jį galutinai sunaikinti. Musiškiems dėl nepasisekimo atsitraukiant, raiteliai užstoja priešui kelią, kad saviškiems duoti laiko susitvarkyti. Kas kartą, kaip tik bus pastebėta priešo eilėse netvarkė, raiteliai puola tai netvarkei didinti.

227. Artilerija, priešui ją iš arti užpuolus, esti bejėgia gintis. Todel jai duodama pėstininkų priedanga. Ji ją sergsti nuo priešo pėstininkų ar raitelių užpuolimų. Priedanga sustoja tarp batarėjų arba įsikišuliais artilerijos sparnuose, bet taip, kad ginti prieinamas vietas, jei jos yra.

228. Kulkosvydžiai turi labai didelę reikšmę kovoje. Kulkosvydžio ugnis labai žudanti. Iš jo taikinti galima labai tikrai. Vienas kulkosvydis pozicijoje atstoja 50 šiaulių. Kulkosvydžiais ginama prieinamas ir apsigynimo vietas. Kulkosvydžiai ypač tinka, priešui užpuolant, jį atmušti.

229 Eroplanai ir orlaiviai daug naudos padaro, prieš judesius ir darbus sekant ir greit saviškiems žinių atnešant. Eroplanai meta bombas į toli prieš užpakalį esančias vietas. Jie bombomis ir kulkosvydžiais užpuola prieš voras, atviras pozicijas, batarėjas, gurguoles ir t. t. Kovai einant jie smarkiai seka priešą ir kulkosvydžiais saviškiems padeda.

14. Antpuolio kova.

230. Kiekvienas kariškis privalo būti griežtai pasiryžęs priešą nuveikti. Tą

42

griežtą pasiryžimą kiekvienas viršininkas privalo įkvėpti savo pavaldiniui, o taip pat draugas draugui. Be to pasiryžimo priešas ne bus nuveiktas, mes nebūsime laisvi, mūsų gi žmonės visuomet bus kaimynų skriaudžiami.

231. Antpuolin einant, avangardas užima atsispyrimo vietas ir tuojuo jas įtvirtina. Tuomi palengvinama kariuomenei kovon tiestis. Apsaugos dalys ligi paskutiniam savo užimtąsias vietas laiko, kad leisti kariuomenei ramiau kovon ruošti.

232. Antpuolant, priešas verčiama veikti ne taip, kaip jam reikia ir patogų, bet kaip mums tinka. Tuomi ardoma jo ramybė ir jo jėgos be reikalo blaškomos. Jis jau nebegali ramiai ir drąsiai kovoti. Tečiau, užpuolant priešą, nereikia jo per daug silpnu laikyti, o taip pat reikia atminti ir tai, kad jis savo judesiais gali mums netikėtų smugių suduoti.

233. Prieš kariuomenei kovon eisiant, žvalgai sužino priešo jėgas ir kur ir kaip jos sustatytos. Kad geriau priešo jėgas iširti ir ypač sužinoti jo poziciją, pereinamąsias ir atsispyrimo vietas, avangardas stoja kovon. Raiteliai stengiasi iširti jo jėgas iš sparnų ir užpakalio. Lėktuvai gi visą laiką užpuldinėja priešą bombomis ir kulkosvydžiais ir seka jo jėgas. Šiaip gi kariuomenė visuomet stengiasi prie priešo kiek galint arčiau, jam nematant, prieti.

234. Užpuolant priešo frontą, reikia stengtis taip pat jam užėti iš sparnų ir net iš užpakalio. Taip apsiaustas priešas atsiduria labai sunkiame padėjime.

235. Jei priešas pozicijoje įsitvirtinęs ir tega lima jį tik iš fronto atakuoti, tada artilerija sudaužo jo atsispyrimo vietas ir apkasus, ypač kulkosvydžių lizdus. Drauge su artilerija pėstininkai šauda jo pozicijas. Kai artilerija jau yra

4259
priešo pozicijas suardžiusi, tada pėstininkai atakuoja jas.

236. Pėstininkai atakon eina bėginiais kiek galint nuo priešo akių slaptai, į grandines išsitiesę. Grandinė, nubėgusi 25—30 žingsnių, gula ir begulint šaudo priešą. Paskui staiga kyla ir vėl tiek pat pirmyn bėga ir t. t. Bėgant reikia išnaudoti apsigynimo vietas, kad iš ten priešui nekliudant jį šaudyti. Labiausiai priešui matomas vietas, ypač arčiau jo pozicijų, reikia jas kuogreičiausia perbėgti arba jei negalima, tai šliaužte peršliaužti. Prieš pat priešo poziciją visos jėgos renkasi būriais, skyriais ir t. t. ir mėtydamos rankines granatas ir šaukiant valio puola priešo pozicijas ir jei priešas dar tebesigina, durtuvais jį išduria. Jei iškart nepavyko į priešo pozicijas įsiveržti, tai pėstininkai apsikasa kiek galėdami arčiau priešo ir priešą naikina bombomis ir šaudydami, o jei tolymas leidžia, tai jiems padeda ir artilerija. Priešas atakuojamas tol, kol jis bus nugalėtas.

237. Kulkosvydžiai eina drauge su pėstininkais atakon. Jie visada užima atsispirimo ir apsigynimo vietas ir kiekvienai progai pasitaikius priešą šaudo. Kulkosvydžiai taip pat ir priešo dvasią labai marina.

238. Vienai ar kelioms dalims atakuojant, visos kitos padeda joms, šaudant priešą yžulniai (yžambiai) ir neduodant jam ties užpulta vieta daugiau jėgų sutraukti. Geriausia priešą užpulti vienu kartu iš fronto ir sparnų.

239. Užpuolimui einant raiteliai puola į priešo sparnus ir net užpakalį.

240. Atakai pasisekus, reikia priešui neduoti atsigauti, bet visomis jėgomis pulti jį persekioti. Pėstininkai su kulkosvydžiais persekioja bebėgančias užpakalines priešo dalis, artilerija šaudo dar besilaikančias dalis, o raiteliai puola jam iš šonų ir užpakalio ir galutinai jo tvarką ardo.

43

15. Atsigynimo kova.

241. Priešą atsigindami savo ugnimi stengiamės jo eiles suardyti. Jo eiles suardę ir jį nukamavę, mes patys puolame jį ir galutinai jį naikiname.

242. Prieš kovą reikia tinkamą poziciją pasirinkti. Poziciją pasirinkus gerai tvirtinama ir ginkluojama atsispirimo ir prieinamas vietas, kasama apsikasmiai ir gerai jie nuo priešų akių slepiami. Reikale prieš poziciją arba jos viduje naikinama tai, kas galėtų kliudyti priešą šaudyti. Išanksto mieruojama, kaip toli įžymesni daiktai priešų pusėj, kad tuo būdu geriau būtų jis šaudyti. Visos kariuomenės dalys užima savo pozicijas dar prieš priešų atėjimą, kad priešas neturėtų progos mūsų kariuomenės šaudyti, jai j pozicijas einant ir kad iškart priešą smarkiai sutiktų. Tačiau pėstininkams nereikia priešų šaudyti dar toli jam esant, kad neparodyti jam savo pozicijų vietų.

243. Kulkos vėdžiai statomi tose vietose, kurios ypač svarbios atsispirimui arba ties prieinamomis vietomis, o taip pat ten, iš kur priešas galima šaudyti yžulniai ir iš šonų.

244. Artilerija statoma uždengtose vietose, iš kur ji galėtų šaudyti prieinamąsias ir nekliudomas vietas.

245. Raiteliai statomi kariuomenės sparnuose, iš kur jie seka priešų sparnų judesius, o taip pat joja priešų vorų gilumon ir užpakalin.

246. Kiekvienai progai pasitaikius, musiškiai užpuola priešą. Taip daroma priešui nuo mūsų ugnies iškrikus, arba kai kurioms jo dalims per arti prie mūsų pozicijų įsivarius ir t.t. Pastebėję priešų eilėse suirutę ir netvarkę, reikia neduoti jam atsigauti, o tuoju pulti jį ir galutinai jo jėgas nuveikti.

4305

247. Jei priešojė jėgos žymiai viršija mūsų jėgas ir priešui pavyko mūsų pozicijų pasiekti, tai musiškieji puola jį durtuvais ir kiekvieną pozicijų sprindį gina ligi paskutiniųjų jėgų, puldami priešą, tai atvirai, tai iš pasalų. Smarkiai ir atkakliai besiginant dažnai pasiseka priešą vietoje sulaikyti ir net iš jau užimtų pozicijų jį atgal išmušti.

16. Iš karo teisių.

248. Kiekvienam kariškiui duotas ginklas rankosna, kad jis juo mūsų šalies laisvę gintų. Tada jei kariškis ima vartoti ginklą kokiems nedoriams darbams ar tiesiog plėšimams ir ramių gyventojų skriaudai — jis jau nebe kariškis, tik plėšikas ir žmogžudys, todėl jis smarkiausiai karo teisių baudžiamas.

249. Su priešu kovojama tik tol, kol jis ginklą rankoje turi. Kai jis ginklą pametė ir prašo susimylėti, jo nebeliečiama. Tečiau ir su paimtuuju nelaisvėn priešu draudžiama kalbėtis ar į jo klausimus atsakinėti. Nelaisvius skriausti ar leisti juos kitiems skriausti, griežčiausia draudžiama.

250. Kovai pasibaigus, jei galima, padėk sužeistiesiems, nežiūrint, bus tai mūsų ar priešas. Sužeistas priešas jau nebe priešas, o tik mūsų artimas.

251. Plėšti užmuštuosius, smarkiausiai draudžiama ir prasižengę užtai sunkiausiai baudžiami.

252. Jei matai priešą einantį su balta vėliavėle ar koku kitu baltu ženklu, nešaudyk jo, bet vesk jį pas viršininką, arba jei pats negali nuo savo vietos nueiti — šauk (vadink) kitus saviškius. Vietų, raudonuoju kryžiumi pažymėtų, judinti ar šaudyti, nors jos ir priešojė pusėj būtų, draudžiama. Taip pat neliečiami visi tie, kurie raudonojo kryžiaus ženklą nešioja.

Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros Komisija:

Pirmininkas Karininkas Liatukas.

Komisijos nariai: Karininkas Nastopka.
Karininkas Adamkavičius.

Lapas pranešimams.

i s i ū t i	Kam
	19 m. « » « » « » val. « » min.
	Nr. iš
Žemlapis	

Kam	
Kur	
Nr. Skubumas	
G A U T A:	
19 m. « » « » d. « » val. « » min.	
Skaičiau:	

Skubumas ženklinama:

*) Vidutinio greitumo.

** Kiek galint greičiau.